

Prefectura Jud. MM, Jan 103/1945, f. 1

EXECUTAT
LA DIRECTIA JUDETEANA
MARAMURES
A ARHIVELOR NAZIONALE

PREFECTURA JUDETELUI MARAMURES

Serviciul Administrativ

Nr. 2897 / 1945

Sighet, la 27 Iunie 1945.-

Obiect: Chestiunea reconstructiei
locuintelor taranesti.-

DOMNUL MINISTRU,

Avem onoare a raporta ca toate comunele rurale din plasa Visau - Maramures - fiind asezate in linia de fortificatie a frontului - au fost distruse prin incendiere de catre trupele hitleriste in retragere.

Aceste comune, care au suferit distrugeri in urma razboiului, sunt: Moisei /unde au fost distruse 280 de case/, Borsa, Visaul de sus, Visaul de mijloc, Igornina, Poienile de sub Pante, Mucova, Bistara, Valea Visaului, Petrova etc.

Casele patenilor sunt distruse, din care cauza locuitori stau prin costuri si colibe.

Fata de aceasta situatie detorabila, Va rugam sa binevoiti a veni urgent cu ajutor masiv pentru refacerea caselor taranesti din Maramures, astfel ca inca inainte de sosirea iernii, locuintele taranilor sa fie reconstruite.

Rugam deci ca decizia ministeriala Nr. 9747 A. din 2 Iunie 1945 /Monitorul Oficial Nr. 135 din 18 Iunie 1945/, prin care s-a infiintat pe langa Ministerul Afacerilor Interne un "Oficiu pentru reconstructia locuintelor taranesti distruse prin razboiul hitlerist in Moldova", sa fie extinsa si asupra Maramureului peste care s-au abatut atate neaszuri.

p. PREFECTUL JUDETELUI MARAMURES,

M. Bocovan

Seful Serv. Adm.

Gr. Moldis

Gizac Holde

Catre

MINISTERUL AFACERILOR INTERNE

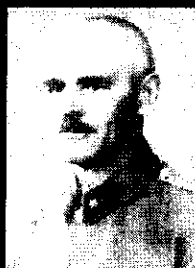
Cabinet

Bucuresti.

Masacrul de la Moisei din 14 octombrie 1944 a fost comis în două case de la periferia acestei localități, pe drumul principal ce duce spre Borșa. Au fost identificate ulterior 31 de victime, între care 2 supraviețuitori.

Casa în care s-a comis masacrul așa cum arăta înainte de restaurarea din 1992

Locotenentul în rezervă Bodonyi Kalman

O parte din membrii detașamentului de muncă forțată comandat de locotenentul în rezervă Bodonyi Kalman, învâțător din Târgu Mureș. Din acest detașament făceau parte majoritatea dintre cei împușcați la Moisei (Primul din stânga este Ioan Pop, unul dintre martorii

masacrului, când localnicii, evacuați de autorități, au revenit la casele lor.

Deasupra mormântului comun s-a înălțat o troiță de lemn, înlocuită după câțiva ani de un obelisc din piatră.

Asupra acestor evenimente s-a așternut treptat uitarea. Abia după 1966, când sculptorul Vida Geza a ridicat cunoscutul monument, oamenii au început să-și

Sculptorul Vida Geza lucrând la monument 1966

pună întrebări. Treptat, prin strădania profesorului Gheorghe Coman, urmat de Vasile T. Suciu și Gh. I. Bodea, s-a reușit reconstituirea evenimentelor. Majoritatea celor împușcați la Moisei făceau parte dintr-o unitate de muncă forțată din munții Maramureșului, aproape de localitatea Leordina, unde executau lucrări cu caracter genistic.

În condițiile înaintării forțelor militare aliate, cei mai mulți dintre cei încorporați în aceste unități de muncă obligatorie au dezertat, încercând să treacă linia frontului și să se întoarcă în localitățile de domiciliu. Unii au reușit, alții, între care și cei uciși la Moisei, au fost prinși de jandarmii de front și închși în casa unui evreu deportat în lagărele de exterminare naziste.

La începutul lunii octombrie 1944, după cum declară supraviețuitorul Vasile Peteanu, numărul celor închși în casa de la Vișeu se ridica la peste 40. Dintre cele 31 de victime de la Moisei, 24 erau originari din județul Mureș, 3 din județul Cluj și 4 din județul Maramureș.

Dintre Maramureșeni au fost împușcați: Gheorghe Grad, pe baza aceleiași acuzații de evadare dintr-o unitate de muncă forțată;

Supraviețuitorul Vasile Peteanu lângă obeliscul ridicat deasupra mormântului comun, în mijlocul catorva dintre urmasii martirilor

Ștefan Tomoiogă, pentru că a găsit o parașută pe care a încercat să o ascundă, dar a fost prins de autorități; Vasile Ivașcu - Drăgan și Ioan Andreica - Vivat au fost arestați pe motivul că s-au opus reechiziționării vitelor de către armata ungară în retragere. Comandantul militarilor care le-a luat vitele le-a dat o hârtie pe care era scris în ungurește că purtătorii aceluși bilet sunt trădători de patrie. Cei doi nu știau limba maghiară și când s-au prezentat la comandamentul militar din Vișeu de Sus pentru a-și revendica din nou

Casa din Vișeu de Sus unde au fost închși majoritatea dintre cei împușcați la Moisei

vitele, pe baza celor scrise în bilet, au fost arestați și închși în casa-lagăr. În ziua de sâmbătă, 14 octombrie 1944, prizonierii închși în lagărul din Vișeu de Sus

au fost ureați într-un camion, transportați la Moisei și împușcați prin uși și ferestre în cele două case. Motivul pentru care au fost executați în acest mod are ca explicație faptul că frontul era prea aproape și se dorea să nu se audă focuri de armă.

De altfel, la scurtă vreme, armata sovietică a ocupat zona. Iată cum descrie supraviețuitorul Vasile Peteanu scena masacrului: "... Am intrat în casă. Au poruncit în ungurește să stăm jos. Noi am șezut. Pe urmă au închis ușa cu zăvorul și cenderii (jandarmii) au rămas afară. Pe urmă au strigat prin fereastră: «Spune-le românește că din motiv că au fugit din armată, statul sfânt maghiar îi pedepsește cu moartea. Cei ce aveți figări puteți fuma.» Au ordonat să ne culcăm cu toții la pământ. Noi ne-am culcat pe scândura podelei și ei au tras pe fereastră și pe ușă cu armele automate în noi cam timp de 5 minute.

Apoi ne-au căutat, călcând peste noi cu bocancii și lovind cu baionetele, pentru a vedea dacă mai trăiește cineva. Au vrut să aprindă casa, dar nu li s-a aprins bricheta. Așa am scăpat neârși. Eu am fost împușcat prin cap și prin umăr.

1

2

3

16

17

18

4

5

6

19

20

21

7

8

9

22

23

24

10

11

12

25

26

27

13

14

15

28

29

1. LANDREICA IOAN-VIVAT. S-a născut în comuna Vișeu de Măloc, județul Maramureș, la 21 februarie 1893.

2. BEJAN PETRU. S-a născut în comuna Fărăgău, județul Mureș, la 10 iulie 1878.

3. BIAGA TOADER. S-a născut în comuna Fărăgău, județul Mureș, la 27 aprilie 1898.

4. BOIERIU MIHAI. S-a născut în comuna Voicodeni, județul Mureș, la 3 mai 1899.

5. BUJA LAZAR. S-a născut în comuna Săngiorgiu de Mureș, la 2 ianuarie 1900.

6. CURTICĂPEANU I. VASILE. S-a născut în comuna Fărăgău, județul Mureș, la 5 februarie 1898.

7. CURTICĂPEANU V. VASILE. S-a născut în comuna Fărăgău, județul Mureș, la 16 iulie 1897.

8. Ghibuiri AUGUSTIN. S-a născut în satul Voinești, comuna Crăciun, județul Mureș, la 20 iulie 1897.

9. GOREA SIMION. S-a născut în satul Milășel, comuna Crăciun, județul Mureș, la 28 august 1898.

10. GRAD GHEORGHE. S-a născut în comuna Sacel, județul Maramureș, la 6 mai 1908.

11. HOSSU VASILE. S-a născut în satul Nimic, comuna Rădăuș, județul Mureș, la 20 iunie 1901.

12. JUDECAN VASILE. S-a născut în satul Nimic, comuna Rădăuș, județul Mureș, la 2 iulie 1898.

13. OLTĂNU VASILE. S-a născut în satul Berghin, comuna Pănet, județul Mureș, la 14 ianuarie 1897.

14. OSORBEAN IOAN. S-a născut în comuna Fărăgău, județul Cluj, la 26 noiembrie 1900.

15. POP IOAN. S-a născut în comuna Voicodeni, județul Mureș, la 6 martie 1900.

16. PEI LAZAR. S-a născut în satul Rădăuș, comuna Sântana de Mureș, județul Mureș, la 1 aprilie 1899.

17. PEI LAZAR. S-a născut în satul Rădăuș, județul Mureș, la 5 octombrie 1898.

18. POP SIMION. S-a născut în comuna Fărăgău, județul Mureș, la 3 mai 1898.

19. PUNI VASILE. S-a născut în comuna Sântana de Mureș, la 26 ianuarie 1899.

20. RADU R. MIHAI. S-a născut în comuna Voicodeni, județul Mureș, la 25 martie 1899.

21. RADU R. MIHAI. S-a născut în comuna Voicodeni, județul Mureș, la 27 noiembrie 1899.

22. RAIC V. ALEXANDRU. S-a născut în satul Hărtău, comuna Pănet, județul Mureș, la 20 decembrie 1897.

23. SABĂU IOAN. S-a născut în comuna Fărăgău, județul Mureș, la 10 august 1898.

24. SABĂU SIMION. S-a născut în comuna Fărăgău, județul Mureș, la 4 februarie 1898.

25. SAVIN VASILE. S-a născut în comuna Voicodeni, județul Mureș, în anul 1899.

26. STREIU IOAN. S-a născut în comuna Sălmăciu de Cămpie, județul Mureș, la 10 august 1897.

27. SĂCĂL NICOLAE. S-a născut în comuna Fărăgău, județul Cluj, la 3 august 1898.

28. STEFAN GHEORGHE. S-a născut în comuna Sinești, județul Mureș, la 15 octombrie 1899.

29. TOMIOAGĂ STEFAN - SLICĂ. S-a născut în comuna Mărcuș, județul Maramureș, în anul 1901.

Text și fotografii: Gheorghe Robescu
 Tehnoredactare: Nica Borse, Marcel Tura
 Muzeul Județean de Istorie și Arheologie Maramureș
 Baia Mare, Str. Monetare, nr. 1-3, 430405
 Tel/Fax: 0262 211927
 www.MaramuresMuzeu.ro

